

Metodická podpora INSPIRATIVNÍ LEKCE PRO PRÁCI VE ČTENÁŘSKÝCH KLUBECH

P. ČECH: VELKÉ DOBRODRUŽSTVÍ PEPÍKA STŘECHY

Anotace knihy:

Pepík Střecha je kluk s hlavou plnou příběhů z dobrodružných knih, který je často osamělý a ve škole je obětí šikany. A ještě k tomu koktá. Jeho spolužáci se mu za to den co den posmívají.

Jednoho dne ale do třídy přijde nová spolužačka Elzevíra a stane se z ní jeho nejlepší kamarádka. Pepík Elzevíře ukazuje město, prozrazuje jí svoje oblíbená tajná místa a spolu objevují místa zatím nepoznaná, dokonce i nebezpečná. Při jedné takové výpravě Pepík spadl do ledové vody a onemocněl. Elzevíra mezitím zmizela. Když Pepík najde její vzkaz s prosbou o pomoc, vydá se na záchrannou výpravu... Na cestě plné dobrodružství se ale jeho největším nepřítelem stane jeho vlastní strach, který ho pokouší: „Tak to vzdej. Budeš doma v bezpečí u svých knížek.“ Pepík to samozřejmě nevzdá. A Čech připomíná, že doma u svých knížek může být člověku dobře i v relativním nebezpečí.

CÍL LEKCE:

Předvídání příběhu, řízené čtení s předvídáním, propojení děje s vlastní zkušeností, zážitkové čtení

V lekci jsme se zabývali i problémem, zda by se děti zachovaly jako Pepík a vydaly se hledat kamaráda, otázky směřovaly i k tomu, aby děti propojily příběh s vlastními zkušenostmi. To se dobře dařilo při otázkách typu – „ Jak si má rozdělat oheň, kde má Pepík spát atd.“ - Z odpovědí dětí bylo vidět, jakou kdo má zkušenost, jak by si dokázaly samy poradit.

Nejvíce nám šlo ale o to, nalákat děti ke čtení celé knihy, vtáhnout je do příběhu. Proto jsme jí nečetly celou, abychom podnítily jejich zvědavost, jak příběh dopadne a samy jej dočetly, aby se naladily na tajemný příběh.

Lekce je poměrně časově náročná, lze jí rozdělit do dvou částí po cca 40 minutách.

Je vhodná pro děti 3. – 5. tříd

POMŮCKY:

kapesní nůž, hodinky a dopis v láhvi s textem: „PEPÍKU, ZACHRAŇ MĚ, ELZEVÍRA“, obrázek ostrova se ztroskotancem (jakýkoliv), mapa ostrova překreslená z knihy (pro větší autenticitu doporučuji mapu skutečně překreslit)

AKTIVITA PŘED ČETBOU

Pro evokaci připravíme několik předmětů, které se objevují i v příběhu – kapesní nůž, hodinky a dopis v láhvi s textem: „PEPÍKU, ZACHRAŇ MĚ, ELZEVÍRA“

Předměty rozmístíme po klubovně (knihovně) tak, aby byly alespoň z části viditelné. Děti vyzveme, aby hledaly předměty, které se v klubovně běžně nevyskytují, které tu ještě neviděly.

Poté se děti posadí do kruhu. Nalezené předměty položíme do středu kruhu, aby na ně všichni viděli. Děti předvídají, o čem by příběh mohl být, když v něm důležitou roli hrají nalezené předměty.

Dětem ukážeme první dvojstránku s obrázkem z knihy, kde je vyobrazen Pepík Střecha spolu s dalšími dětmi, které se mu posmívají. Děti obrázek nejprve popíší a na základě svých postřehů upřesní či opraví své předpovědi. Předměty přitom necháváme stále uprostřed kruhu, aby je děti měly stále na očích.

Na obrázku je i text:

KAŽDÝ KLUK BY MĚL MÍT NŮŽ.

Ptáme se dětí: Je to pravda? Ztotožňujete se s tvrzením? A proč?

Děti společně odpovídají, krátce diskutují.

AKTIVITA PŘI ČETBĚ

Začátek příběhu dětem převelyprávíme, pak pokračujeme čtením od chvíle, kdy se ztratila Elzevíra.

Vyprávění:

Pepík je kluk, který nemá moc kamarádů. Kocktá a ve škole se mu posmívají. Taky má ze spousty věcí strach, který nedokáže překonat. Například nedokáže skočit v bazénu do vody.

Jednoho dne najde cestou ze školy na ulici kuličku a knížku, a protože moc rád čte, vezme si knížku domů. Je plná dobrodružství a Pepík se hned začte.

Druhý den přišla do školy nová holka – Elzevíra. Pepík se s ní skamarádí a ukazuje jí svá tajná místa. Vydaří se i bruslit po zamrzlé řece, ale pod Pepíkem se propadne led a spadne do ledové vody. Pepík poté onemocní a celý měsíc musí trávit v posteli. Když se vrátí do školy.....

Pokračujeme vyprávěním nebo čtením:

Když jsem šel konečně do školy, byl jsem ještě slabý jako moucha.
Čtete bubliny s řečí Pepíka nebo vyprávíme, jak se Pepík divil, že za ním Elzevíra ani jednou nepřišla.

O Elzevíře nikdo neslyšel, prý chybí už měsíc.

Ze školy jsem šel navštívit pana Antonína. Sestřička na chodbě mi ale řekla, že umřel a nechal pro mě balík. Byl v něm malý zavírací nůž. Vzpomněl jsem si, jak mi pan Antonín říkal o tom, že každý správný kluk by měl mít nůž.

Cestou domů jsem doufal, že Elzevíru někde potkám. Ale ani další dny do školy nepřišla. Ptal jsem se v knihovně, nikdo jí ale neviděl. Kde bydlí, to jsem nevěděl, a tak jsem za ten týden obešel všechna místa, kam jsme spolu chodili.

A pak jsem se vypravil i tam, kam se mně moc nechtělo. U starého mlýna mě čekalo překvapení (*ukážeme dětem obrázek nebo vyprávíme dál*)... stavebníci se chystali na bourání. Utíkal jsem po schodech až k vodě (*Opět můžeme číst s pomocí obrázku*). Ve vodě plavala láhev, vylovil jsem ji. Byl v ní vzkaz od Elzevíry:

*Děti vyzveme, aby jeden z nich otevřel láhev, vyndal vzkaz a přečetl jej.
(Museli jsme tyto činnosti rozdělit mezi několik dětí, jeden tedy vyndal vzkaz, druhý jej rozbalil a třetí přečetl)*

Pepíku, zachraň mě, Elzevíra.

Dětem položíme otázky:

- *Má se Pepík vydat hledat Elvíru? Jak se zachová?*
- *Jak byste se zachovali vy? Vydali byste se hledat kamaráda, který vás žádá o pomoc?*
- *Kde má Elzevíru hledat?*

Domů jsem dorazil jako ve snách. Četl jsem lístek snad stokrát. Bylo to její písmo. Rozhodl jsem se až před knihovnou.

Tu noc jsem toho moc nenaspal. Půjdu tam zítra hned po škole.

Ráno jsem si sbalil pár nutných věcí, napsal vzkaz rodičům a vydal se do školy.

- *Co byste si vzali na cestu vy?*

Děti sepisují svůj seznam na papír, pracují samostatně.

Hlavou se mi honily otázky: co když mě Elzevíra opravdu potřebuje, co když po škole bude už pozdě?

Do školy nepůjdu, jdu hledat Elzevíru hned.

Pepík běžel..... *Děti vymýšlejí odpovědi, kam Pepík asi běžel a proč ke Starému mlýnu, v domě, kde s Elzevírou sušili šaty, sebral staré necky a spustil je na vodu. V tu chvíli se u Pepíka objevil starý pán:*

Hned jsem ho poznal, byl to ten starý pán, který mě tehdy v noci tak vystrašil v domě pana Antonína. Řekl jsem mu o dopise a on mi dal hodinky, - čtete text v bublinách starého pána.

Nebo můžeme převyprávět: Pán mu říká, že chodba, do které se chystá vlézt, vede do světa, o kterém se ve škole neučili:

- *O jakém světě pán asi mluví?*

Pepík mu říká o dopise a pán mu dá hodinky s legendou (viz text v knize). Pepík pak nasedne do přichystaných necek a vydá se na cestu.

Děti vyzveme, aby si každý namaloval své plavidlo, kterým se vydáme společně s Pepíkem na cestu. Plavidlo si mohou i podle sebe pojmenovat. Tuto aktivitu ale můžeme vynechat, celá lekce je poměrně dlouhá, a tak záleží na času, který chceme knize věnovat a také na dětech, které aktivity upřednostňují.

Pepík pluje tmavým tunelem, na cestu si svítí baterkou.

Proud byl tak silný, že jsem ani nemusel pádlovat. Ještě bych se mohl vrátit. A pak jsem zhasl, abych šetřil baterii. První chvilka byla hrůzostrašná, ocitl jsem se v naprosté tmě.

Ticho přerušovaly jen kapky padající ze stropu.

Čtení přerušíme a vyzveme děti, aby sami předvíдалy další děj příběhu a předpovědi zapsaly.

Předpovědi společně sdílíme.

V této části můžeme lekci přerušit a pokračovat na dalším klubu.

Pokud čtení přerušíme, můžeme zahájit pokračování lekce motivační hrou

Motivační hra:

Připravíme si jakýkoliv obrázek, resp. dva stejné obrázky ostrova se ztroskotancem (Robinsonem). Obrázky rozstříháme na několik částí, které očíslováme vždy stejným číslem – všechny části obrázku 1 budou očíslované číslem 1, všechny části obrázku 2 budou očíslované číslem 2.

Děti rozdělíme do dvou družstev. Všichni hledají po místnosti schované ústřížky očíslované čísla 1 a 2. Jedno družstvo hledá ústřížky s číslem jedna, druhé s číslem dvě. Z ústřížků pak skupina společně sestaví obrázek opuštěného ostrova se ztroskotancem. Děti na hru reagovaly, obrázek jim evokoval Pepíka, který se vydal hledat Elzevíru. Děti hned vymýšlely, co se asi s Pepíkem stalo.

Navážeme na knihu, kterou jsme začali číst. Krátce společně shrneme, kdo je hlavní hrdina, co o něm víme, kam se vydal a proč.

Pokračujeme ve čtení:

Najednou mi všechno připadalo nesmyslné, podobné spíš zlému snu než skutečnosti. Nekončí potok nějakým vodopádem? Jak se vrátím zpátky? Co se Elzevíře mohlo stát a nebyl ten dopis pouhý žert? Desítky otázek se mi rojily hlavou, ale na žádnou z nich jsem neznal odpověď.

Náhle se ve tmě objevily tisíce zářivých bodů.

- *Kde Pepík vyplul, co vidí?*

Napřed jsem nic nechápal, ale pak jsem si uvědomil, že se plavím pod hvězdnou oblohou. Vyplul jsem z chodby, ale kam?

- *Kam Pepík doplul?*

Čtete i text v bublinách...

Netrvalo dlouho a vyšlo slunce
V dálce jsem zahlédl ostrov a zamířil jsem k němu.

Občas jsem musel vylít hrníčkem z necek vodu, ale ostrov se přibližoval.
Najednou hladinu prořízla ploutev.... Lekl jsem se... žralok!
Byl to delfín.

Ty mraky se mi ale nelíbí, musím si pospíšit. Vše ztmavlo, začalo pršet a oblohou projely první blesky. Začal foukat vítr a zvedly se vlny. Měl jsem dlaně plné třísek, ale pádloval jsem ze všech sil dál.

Bouře se rozzuřila naplno. Vlny byly vysoké jako domy, ani jsem nestačil z necek vylévat vodu.

V předtuše nejhoršího jsem si nasadil na záda aktovku.
A pak se to stalo.

- *Co se stalo? Děti vymýšlejí, co se mohlo Pepíkovi stát, jak bude příběh pokračovat. Odpovědi můžeme ihned společně sdílet, nebo je děti mohou samostatně zapsat. Můžeme odpovědi zaznamenat i na společný pracovní list (tabuli) – každý jednou až dvěma větami zapíše svou předpověď. Při dalším čtení máme odpovědi na očích a můžeme průběžně porovnávat*

Snažil jsem se udržet na hladině, ale připadal jsem si jako na houpačce. Ostrov zmizel v záclonách deště.

Spolykal jsem několik doušek vody a ruce i nohy jsem měl jako z olova.

Najednou se v dálce objevilo světlo. Snažil jsem se plavat za ním. Když mě opouštěly poslední zbytky sil, vynořila se přede mnou ploutev delfína. Chytl jsem se jí.

Za chvíli mě další z vln vyhodila na písčiny břeh.

Byl jsem zachráněn.
Moře se uklidnilo a přestalo pršet.

Když jsem si odpočinul, vydal jsem se na průzkum ostrova.
Vytáhl jsem nůž a uřízl si pořádnou hůl. Prosekal jsem se neprostupným křovím, ale brzy jsem ztratil jakýkoliv směr.
Když jsem se bezradně rozhlížel, kam dál, přikryl místo, kde jsem stál, velký stín.

- *Co to může být?*

Podíval jsem se nahoru. Nade mnou letěl obrovský pták, snad orel. Brzy se ztratil v dálce.
Vydal jsem se tím směrem.
Měl jsem hlad a žízeň.

- *Co by měl Pepík udělat, aby zahnal žízeň i hlad?*

Na keřích rostly jakési modré chlupaté plody. Natrhal jsem si jich pár s sebou.
S hrůzou jsem si uvědomil, že tu budu muset strávit noc. První noc v životě, kdy budu úplně sám. A k tomu ještě na tomto podivném místě, o kterém nic nevím.

- *Jak má Pepík na ostrově přenocovat? Jak byste si poradili vy?*

Na dně malého údolí tekli potůček. Stíny mě lekaly a každý zvuk mi připadal strašidelný a nebezpečný.
Z nařezané trávy jsem si udělal měkké lůžko a pak jsem nasbíral dřevo. Na ohýnek. Sirky ale byly mokré....

- *Jak má Pepík rozdělát oheň? Poradíte mu?*

Nakonec se mi to podařilo, sirky se mi usušily ve vlasech.

Z dálky bylo slyšet jakési podivné zvuky, na balvanech začaly tancovat strašidelné stíny.
Ve tmě něco zaskřehotalo a v potoce to zabublalo. Sedl jsem si ještě blíž k ohni a sevřel svou hůl.

- *Jak se Pepík cítí? Podaří se mu usnout?*
- *Jak byste se cítili vy?*

Následuje sen, který se Pepíkovi zdál – můžeme převyprávět, můžeme jej i vynechat.

Všude se válela ranní mlha. Napil jsem se, posnídal pár modrých plodů a vyrazil dál.
Mlha zhoustla tak, že nebylo vidět ani na krok.
Najednou hodinky v mé kapse zazvonily.

- *Proč myslíte, že zvoní?*

Zastavil jsem se.

V té chvíli se mlha trochu rozptýlila a já spatřil, že stojím na samém okrajin hluboké propasti. Stačil jediný krok a spadl bych do ní.

Ale to snad... bezedná propast! Tu jsem přece kreslil ve škole s Elzevírou do naší mapy!
A to musí být Orlí skály!

Budu muset propast oblézt.

Čím výš jsem byl, tím bylo šplhání těžší.

Těsně pod vrcholem přišlo místo, odkud to nešlo dál ani zpět. Podívat se dolů bylo to nejhorší, co jsem mohl udělat. Skála se zdála být úplně hladká.

Prsty mě začaly bolet a já věděl, že takhle už se dlouho neudržím.

Marně jsem pátral rukou po nějakém výstupku.

Kousek nad sebou jsem uviděl pavouka.

- *Jak byste se zachovali na místě Pepíka? Co má s pavoukem udělat?*

Lezl po skále a najednou se ztratil.

Natáhl jsem ruku tam, kde pavouk zmizel, a v místech, kde se skála zdála být hladká, našly moje prsty škvíru. Pevně jsem se chytil.

Netrvalo dlouhou a stál jsem na skalnaté plošině.

Byl to opravdu ostrov.

V dálce pod sebou jsem spatřil sopku, ze které vycházel dým, poznal jsem špičaté útesy u pobřeží. Na samém konci ostrova se v modrém oparu ztrácel maják.

Tak to bylo to světlo! Někdo ho musel rozsvítit... určitě Elzevíra! Musím se tam dostat.

Rozdáme dětem do dvou skupin rozstříhanou mapu, kterou Pepík maloval společně s Elzevírou ve škole. Děti mapu sestaví dohromady a pomocí indicií zjistí, kde se Pepík nachází. Pokud děti tápou, znovu jim přečteme, kde už Pepík na ostrově byl – propast, Orlí skály, vidí na sopku, špičaté útesy a na maják.

- *Kam Pepík půjde dál?*

Na druhé straně skal na mě čekal hustý les. Bylo v něm už šero.

Musím si najít spaní.

- *Jak si má najít místo na spaní v hustém lese?*

Snědl jsem poslední modré plody.

Je chladno, zahrabu se do listí...

Další sen, který se Pepíkovi v noci zdál, jen převyprávíme – Pepíkovi se zdálo, jak ho honí strašidelný lebkoun. Když ho dohonil, chtěl po něm hodinky. Můžeme dětem položit další otázku

- *Má mu je Pepík dát? Nebo mu mohou hodinky pomoci jinak?
Můžeme ale pokračovat i bez otázky (dle času)*

Ráno se vydal Pepík na další pout'. Došel až k místu, kde byla na stromě značka, označující poklad. Každý správný ostrov musí poklad.

- *Má Pepík poklad najít a vykopat?*

Vždyť nemám čas, musím za Elzevírou!

Les končí.

Stále pomaleji jsem šel dál.

Les se změnil v louky vysoké řezavé trávy s mnoha skalnatými stržemi a balvany. Začalo pršet.

Br, je zima, a mám hlad. Nějaká jeskyně! Snad v ní nebydlí nějaká šelma!

- *Má se v ní schovat?*
- *Co by měl udělat, než do ní vstoupí?*

Ohniště!

Kromě několika ohořelých klacků byla jeskyně prázdná.

Kdo tady asi byl?

- *Kdo v jeskyni mohl být?*

Tak takhle asi nějak vypadá opravdové dobrodružství. Je to jiné, než když se o tom čte v knížkách....

V této části čtení ukončíme.

SHRNUTÍ:

Shrneme část příběhu, kterou jsme četli. Děti se pokusí vymyslet otázku, co by je v další části příběhu zajímalo, na co by chtěli znát odpověď.

Porovnáme také původní předpovědi se skutečností.

Příběh nečteme do konce, necháme jej otevřený. Děti byly hodně zvědavé, jak příběh dopadne. Všechny si knihu chtěly půjčit domů. Postupně si jí půjčovaly a dočetly.

Dokonce knihu brzy vracely, u nikoho se nezdržela déle, než pár dnů.

Lekci doporučuje Radka Vojáčková, manažerka libereckých čtenářských klubů